

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pô godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom.

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčene pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Položaj hrvatskoga bana.

Stoji izvan svake sumnje da o odnošaju hrvatskoga bana naprama magjarskoj vladi ovisi i o odnošaju Hrvatske naprama Ugarskoj. Često put se je čulo i dokazivalo, da je hrvatska vlada samo ekspositura peštanskog ministarstva, da ona mora vršiti volju svojih gospodara, volju onih, koji su ju postavili. Reklo, se je što puta i u saboru u lice bana Hedervary-ja, da je on Tiszin husar. I bilo je tako. Sam Khuen je osećao taj svoj položaj Tiszina husara, pa se nije stidio ustati sa svog fotela, lupiti se dilatom u prsi i nekim ponosom klinuti: Da, ja sam Tiszin husar.

Položaj hrvatskoga bana shvaćao se je ovisnim o ugarskom ministru-predsjedniku. Prima tome, kad se je god mjenjalo u Pešti ministarstvo, ban je hrlio onamo da stavi svoje mjesto na razpoloženje novom gospodaru.

Taj je položaj i shvatljiv i, naravno, ako se uvaži da bana imenuje kralj na predlog i uz podpis ministra-predsjednika. Po tome je ban kreatura magjarskog ministarstva, čovjek njihova povjerenja.

Položaj bana očitovala se na cjelokupnoj hrvatskoj vladi, kojoj je on na čelu. Ta ovisnost je išla tako daleko, da je magjarska vlada imala silan upliv na imenovanje svih činovnika povrh šestoga razreda. To se opaža i danas. Predsjednik stola sedmorce još nije imenovan, iako je to imenovanje hrvatske vlade predložila kralju otrog nekoliko mjeseci.

Iz te ovisnosti hrvatskoga bana i hrvatske vlade od peštanskoga ministarstva sledi kao sasvim naravna posljedica, da se hrvatska vlada mora slagati sa ugarskom. Ona u obče svoje volje i nemo. Da sada nije bilo slučaja da bi hrvatska vlada došla u sukob sa ugarskom vladom i ostala na svom mjestu.

Što se nije dogodilo za četvrteset godina, evo se je dogodilo ovih zadnjih dana. Ne samo hrvatski delegati nego i hrvatska vlada stava se je na stanovište hrvatskih interesa, došla je u sukob sa ugarskom vladom i ostala je na svom mjestu. Magari i njihova vlada za čudo ne zahtijevaju odstup hrvatske vlade.

Mi nećemo ovđe pretresati uzrok, za što i kako je mogla nastati i ova neочекivana situacija, da se magjarska vlada ne usuduje zahtijevati odstup hrvatske vlade. Danas je hrvatska vlada jača od ugarske. Samo ćemo naglasiti jedno.

Hrvatski delegati u Pešti, kada su jednom počeli odmatati klubko svih bezkonaka, svih besmislica u odnošaju između Ugarske i Hrvatske, dužni su u prvom redu razbitrati pitanje o položaju hrvatskoga bana.

Hrvatski ban i po nesretni nagodbi odgovoran je hrvatskom saboru. Po svim kriterijim ustavne vladavine sabor kojemu je ban odgovoran morao bi imati i nekoj utjecaj na imenovanje toga bana. Ne nastavlja se nikada i nigdje (osim u Austriji!!) odgovorno ministarstvo, bez obzira na one, kojima je on odgovoran.

Ministar predsjednik predlaže za hrvatskoga bana koga hoće, svoju kreaturu, a da nije za to odgovoran, dočim ban, koji je u tome, recimo pasivan, on je za svoje čine odgovoran onim, koji ga nisu postavili, pa ga ne mogu po tome ni dignuti.

Sabor od godine 1861. u svojoj znamenitoj adresi donatkuje se je i ovoga važnoga pitanja, pa je stavio zahtjev da sabor bude rezervirano pravo predložiti kruni muževe sposobe i vredne banske časti. Taj zahtjev je sabor osnivač na starijim zakonima.

Kralj je u odpisu od 8 studenoga iste godine odboj taj zahtjev, „nego u slučajevih, kada sabor, u doba izpraznenjenog dostojanstva banskoga, upravo bude sakupljen, ne nalazi ništa prigovoriti proti tome, da mu bude prost, podobnih za čast tu muzevah kruni, istim načinom kao njegda, preporučiti [commendare].“

Ovim odpisom baren djelomično je udovoljeno Hrvatskoj. Kralj je priznao baren pravo da hrvatski sabor prepriči osobu dostojne

banske časti. Nagodbom je to pravo sasvim ukinuto. Dapače preneseno je na predsjednika ugarskoga ministarstva!

Da nagodbe su banovi, polagali prisegu hrvatskom saboru, polagali su saboru izprave svoga imenovanja. Danas se tako daleko poslo, da se ban, imenuje dekretom, kao svaki drugi činovnik. Saboru se taj dekret ne daje na uvid. Sam se ban predstavlja saboru. Što je još gore u tome; dok ostali činovnici bivaju imenovani hrvatskim dekretom, ban dobije dekret na **magjarskom jeziku**.

Ovo je takova nagrada, takova povreda svih hrvatskih prava, da hrvatski delegati moraju nastojati oko toga, da se ovo pitanje čini riješi prama pravica i dostojanstvo hrvatskoga sabora i hrvatskoga naroda.

Važnije je ovo pitanje od svih drugih. Važnije od same finansijske samostalnosti. Pa je za to opravdano očekivanje, da će se hrvatski delegati u Pešti što obširnije dodataći i ovoga gravamina. Ne će li oni, to pitanje mora uzeći u ruke hrvatski sabor, ako mu je do svoga dostojanstva.

Magjarsko-hrvatski spor.

Zagreb, 9. lipnja.

„Ugarska nikada pa baš nikada Hrvatsku pokorila nije; Hrvatska je u savez s Ugarskom stupila svojom voljom, pa se nijedan magjarski historičar nije nikada usudio tvrditi, da je Ugarska Hrvatsku pokorila... Trojedna kraljevina, Erdelj i Ugarska imali bi zajedno nešavati, koliko da davaju Austriji vojske i novaca; sve drugo imalo bi spadati na autonomiju Trojedne kraljevine. Ako dakle Ugarska dobije svoje ministarstvo, kao što ga dobiti mora, jer Austriji drugog izlazka nema, onda mora i Hrvatska dobiti zemaljsku vladu, odgovorno ovomu (hrvatskom saboru).“

To su reči D. r. Mihajla Polit-Desančića, koje je izustio na hrvatskom saboru g. 1865. u adresnoj razpravi. Dr. Polit, te godine tajnik vrhovnog stola sedmorce, učestvovao je razpravama hrvatskoga sabora još g. 1861., netom je narodima ove monarhije i ustav. Danas pa Dr. Polit kao poslanik ugarskih Srba na zajedničkom ugarsko-hrvatskom saboru u Budimpešti uzmije reč da jednakom odlučnošću ustane u obranu hrvatskih prava. U četvrtak 6. m. j. nakon Magjari Ebera i Nagy-a, koji su govorili u prilog zakonske osnove o službenvoj pragmatici čelježničara, dr. Polit ustaje tekrasno pobija zakonom u ruci stanovište Magjara.

Govor Politov Magjara bio je vrlo neugodan. Govor Urbanićev od sredje srdio ih je već sloga što je delegat Urbanić govorio hrvatski; Politov pak govor uzujevao ih je, jer su u vlastitoj magjarskoj moralu slušati izvode, koji ruše sve sanje magjarske šovinističke politike. Govor Politov hrvati i narodništvo zastupnici primili su burnim odobravanjem, a iz Hrvatske još i danas lete pozdravi i zahvale siedome borcu za muževnu rieč u obranu prava „Trojednice — naša užudnica“, kako je on kao Srbin nazivao Hrvatsku.

Iza Politova govorija je neodvišnjak Theodor grof Batthyány, ali ne u duhu židova Bartu i Ebera, već mirno izjavljajući želju da se spor reši obstranim sporazumom.

U petak zajednički sabor bio pozorištem nečuvanog skandala. Taj skandal, koji je ateniran na slobodu, na parlamentarizam i na sam ustav, zbio se je za boravak samoga vladara, koji je stigao u Budimpeštu u četvrtak na večer, kad je ministar Andrássy urgirao od njega predsanckiju zak.-osnovu o ustavnim garancijama. Tog je naime dana nakon nekog izbjivanja došao ponovo u sabor rumunski zastupnik Vajda koji je nedavno u svom govoru citirao jednu rumunsku za magare veoma uvredljivu pjesmu. Vajda je onom prigodom citirao i jednu Magjarsku po Rumunje uvredljivu pjesmu, a citirao je obe stvari da istake i da osudi saboru borbu. Magjari su iz tog napravili čitavu afetu i kao da je Vajda uvredio celi Magjarski

ski narod, premda je Vajda sam izjavio da on toga nije namjeravao. Poslije toga Vajda nije smio u sabor, a kad na zahtjev svojih izbornika ipak u petak došao, magjarski zastupnici navališi, su te probišli kordon narodništva zastupnika, koji su štitili Vajda, ovoga pograblješi i bacile van iz sabornice.

Ovaj je dogodak silno uzrujao narodnostne zastupnike, koji se spremaju da svakako izvoje da Vajda može vršiti svoj mandat. Za sutra spremaju se burna sjednica, jer će Vajda doći u sabor u pratnji svih narodništva zastupnika. Ovi će interpelirati redi škandalu od petka, a moguće je da će ih poduprijeti i hrvatski delegati koji svi osuđuju ponasanje Magjara. Govorji se paće da bi narodnostne zastupnici latili se i obstrukcije.

Nakon škandala s Vajdom govorio je u raspravi zak. osnove o pragmatici čelježničara Magjar Smrcsanyi, koji je osnovu zagovara. Zatim je uzeo reč hrvatski delegat Ljuba Baćić-Gjalski koji je izrekao slajan govor, u kojemu je uspješno pobijao magjarske argumente u temelju poduzeću čelježnicu i suverenitetu magjarskog naroda.

Iza Gjalskoga govorio je podpredsjednik hrvatskoga sabora Dr. Mirko Grahovac, koji na temelju nagodbe razsvetljava neopravdanost magjarskog šovinizma, te prosuđuje protiv njihovog bahatosti.

Naredna sjednica biti će u ponedjeljak; od Hrvata govoriti će d. Šurmin i d. Magdić. Jučer u (subotu) nije bilo sjednice radi svečanosti krunidbenog jubileja, koji je Magjarama donio gorkih razočaranja.

Vladar je stigao u Budimpeštu u četvrtak večer. Na ulicama pozdravljalo ga mnoštvo radnika poklicima za sveobčne izborno pravo. Ova je demonstracija namijenjena protiv vlasti, jer neće da dade opće pravo glasa. Po Budimpešti je u sada nešavljeno da je občina skroz službeno. Vladala je občina potištenost. Saznalo se naime da se vlastadra neugodno dočinje postupak se zast. Vajdom i da je kralj najvažniji ustanove ustanovnih garancija brisao i ministru Andrássyu rekao: „To nisu garancije za ustav, nego garancije proti meni“. Sigurno je da će ovo pitanje ustanovnih garancija srušiti vlastadru.

Još su Magjari dobili jedan tuž od prestonosljednika nadvojvode Frana Ferdinanda. Prieslonosljednik naime ostao je u Budimpešti samo par sati, dok se je svršila službenaa svečanost, a zatim odmah otputovao.

No držanje vladara u ugarsko-hrvatskom sporu Magjari najviše se dojmile. I tu su dobili jedan mrzli tuž. Nakon svečanosti u crkvi kralj je primio u dvoru poslanstva vlade, predsjedničta sabora i velikačke kuce. Ovom je prigodom nagovorio vladar saborskog predsjednika Justha aliudirajući na ugarsko-hrvatski konflikt i hrvatsku debatu u saboru: „Vi sada imate mnogo posla u saboru“. Justh: „Da, Veličanstvo, mnogo posla, debate i napora“. Kralj: „Jest, jest, ali sabor je ipak svršio mnogo posla“. Magjari su očekivali da će kralj ovom prigodom osuditi držanje hrvatskih delegata, a kad tamo on nije htio s predsjednikom sabora nit da govoriti o tome. U Budimpešti vlastadri su se na političkoj nivoi našli kao eksotične biljke, osuđivane da propadnu, jer im zemljiste nije moglo nikako da prija. A da su ostali u svom elementu, da se nisu bacili u vrtlog naše dnevne politike, bili su sigurni pogodili, bili su mnogo više koristili našoj liepoj knjizi, a tim i našem narodu.

Priznat ćemo, da i u ovome ima častnih iznimaka, ali su te doduše vrlo rdeće, i služe jedino da potvrde pravilo.

Najviše je žaliti, što ovu istinu još mnogi neće da priznaju i da usvoje, jer kad bi do toga došlo, druge bi plice odmah zapjevale našoj književnosti.

Ali mi smo više nego uvjereni, da bi se tad odmah ozbiljno počelo misliti o osnutku dostojnog hrvatskog beletističkog lista, za kojim poslije „Vienna“ već tako dugo užalud vaspimo: uvjereni smo, da bi izdavanja i naše „Hrvatske Matice“ bila od godine na godinu sve to bolja; uvjereni smo da nebiti ni naša „Matica Dalmatinska“ bila osudjena na neplodnost, s kojima je toliko obiedjena; uvjereni smo, da bi i u Dalmaciji uzkrsnuo drugi „Novi Viek“, što je izpunjavao veliki prazninu, koja je od njegovog uminuća postala sve veća.

Nego, mi ćemo i danas ponoviti onu istu stvar, koju smo već drugih puta iztakli, jer znamo, da je to jedini put k poboljšanju ovakvih prilika. Ponovit ćemo naime, da je medjusobno sastajanje i izmjene misli i nazora. Iz te organizacije izniklo bi saniranje književnih naših prilika, jer bi se samo na taj način moglo uspješno i sporazumno porudit ovi pridignuti klonulih sila, ovi osnutka literarnih časopisa, koji bi svojom vrednošću i

Barta je naime u sjednici zajedničkog sabora od sredje napao na Hrvate i stao se izrugavati hrvatskoj državi. Nad ovom zgodnom šalom Zagreb se smije, a ona dva junaka trumfno odvedeni su u zatvor.

Za našu književnost.

Mi smo se u našem listu do sada više puta pozabavili našim književnim prilikama, da ne rečemo neprilikama, i nastojali smo, da umjestom opakama i preporukama doprinemosmo saniranju književnog stanja, koje je danas upravo sazlijivo, Nego, kao obično, sve je to ostalo kao glas vapijućeg, jer do danas ne vidjemosmo da bi se itko bio makao, a najmanje pak oni, koji su na to najpozvani.

A mislimo da su svi duboko osvjeđeni, kako ovako ne smije nikako da dulje potraje, jer današnje stanje naših književnih prilika nije drugo, nego pravi zazor, pojava, koja baca na nas vrlo tužnu, da ne rečemo crnu sjenu.

Mjesto da i u tom napredujemo, mi sve, dnevne samo nazadujemo. Taj nazadak nije samo pripisati onoj občoj manjkavosti poduzetog duha, već ga je pripisati u prvom redu neopravданoj apatiji, koja je zahvatila malo da ne sve naša bolje i srednje radnike na književnom polju. Izgleda kao da ih je obvladala skrajna militost, a ne čemo ništa pogriješiti, ako rečemo, da u toj militosti najviše kriv političko-stranački moment, koji je svojom potencijom tako zarazio sve duhove, da se već o ničemu drugome i ne piše i ne razpravlja, nego o dnevnim političkim i stranačkim stvarima, pa makar te stvari bile i proste šuškarije.

Mnogi kao da ne uvidaju, da je politika puno polje, na koje ne može svak ni da pristupi, a kamo li da na njem radi, osobito ne kod nas, gdje za političku pitanja treba velike spreme, a još veće prakse. U nas hoće, u jednu reč, da svak bude političar, a što je najgore, svak o sebi misli, da je mnogo bolji političar od drugoga, pa onda nastaju nadmetanja, prigovori, objede i svakojake insinuacije, čim i sama politička radnja gubi mnogo i mnogo od svoje vrijednosti i svoje ozbiljnosti.

Tolik se je već puta čulo, da je politika zadala najčešće udarce našoj književnosti t. j. ona je otela, digla sa književne nivo, tolake njezine radnike, koji su se na političkoj nivoi našli kao eksotične biljke, osuđivane da propadnu, jer im zemljiste nije moglo nikako da prija. A da su ostali u svom elementu, da se nisu bacili u vrtlog naše dnevne politike, bili su sigurni pogodili, bili su mnogo više koristili našoj liepoj knjizi, a tim i našem narodu.

Priznat ćemo, da i u ovome ima častnih iznimaka, ali su te doduše vrlo rdeće, i služe jedino da potvrde pravilo.

Najviše je žaliti, što ovu istinu još mnogi neće da priznaju i da usvoje, jer kad bi do toga došlo, druge bi plice odmah zapjevale našoj književnosti.

Mi smo više nego uvjereni, da bi se tad odmah ozbiljno počelo misliti o osnutku dostojnog hrvatskog beletističkog lista, za kojim poslije „Vienna“ već tako dugo užalud vaspimo: uvjereni smo, da bi izdavanja i naše „Hrvatske Matice“ bila od godine na godinu sve to bolja; uvjereni smo da nebiti ni naša „Matica Dalmatinska“ bila osudjena na neplodnost, s kojima je toliko obiedjena; uvjereni smo, da bi i u Dalmaciji uzkrsnuo drugi „Novi Viek“, što je izpunjavao veliki prazninu, koja je od njegovog uminuća postala sve veća.

Nego, mi ćemo i danas ponoviti onu istu stvar, koju smo već drugih puta iztakli, jer znamo, da je to jedini put k poboljšanju ovakvih prilika. Ponovit ćemo naime, da je medjusobno sastajanje i izmjene misli i nazora. Iz te organizacije izniklo bi saniranje književnih naših prilika, jer bi se samo na taj način moglo uspješno i sporazumno porudit ovi pridignuti klonulih sila, ovi osnutka literarnih časopisa, koji bi svojom vrednošću i

koja će imat nagodbe sa izvorima prve ruke, te će se sve te vrste moći imati uz mnogo bolje uvjete, moći će se cijene obaliti prema današnjim, koje su neizmjerne poskočile. Pohvalno je, da se je na taj korak uprava tog društva odlučila, jer će tako dat prigode svojim članovima, da se njere o koristima, koje će imati tekom godine. Tako valja. Rād samo pomaže. Nek su nam uzorom vanjske udružbe. Svak se tu udružuje, a kod nas nitko, već jedino jedan drugom tjeraj utakmicu do umišljenja.

Vesti.

O tečaju sastanka "Hrvatske Stranke" u Zadru dneva 9. t. m. priobčen je ovaj comunicum:

"Upravni odbor Hrvatske stranke i zastupnici Hrvatske stranke na dalmatinskom saboru i carevinskom vječe, okupljeni na današnjem sastanku u Zadru, višečajući o položaju stranke, zaključiće:

da se delegaciji hrvatskog sabora u Pešti odasjaje bratski pozdrav, izrazujući joj podpuno odobravanje i priznanje na obrani uzakonjenih prava hrvatskog jezika uz Želju, da utraze na tom putu pod zastavom narodne slike Hrvata i Srba;

da se čini prije, a svakako odmah iz predstojecija saborskoga zasedanja sazove skupština stranke za popunjene upravnog odbora i daljnju organizaciju iste.

Predsjednik stranke Dr. P. Čingrija, podpredsjednik Dr. A. Trumbić i tajnik Dr. A. Dulibić, koji su bili položni odnosne časti u upravnom odboru i u saborskom klubu, jednouđno zamoljili, izjavile, da bez opoziva odreka, ostaju na svojim mestima u upravnom odboru do skupštine, u svrhu vodjenja posala u smislu ustanova pravilnika.

Nadale isti izjavile, da ne mogu nikako opozivati odreke na časti, što obnašaju u saborskem klubu, te je ovaj odlučio, da dotične časti popuni prigodom dođeđeg saborskog zasedanja".

Iz ovog priobčenja sledi, da se na sastanku u Zadru zaključilo, može se reći ništa, a kad se zna da su razvrpe trajale *ceilih 9 sati*, hoće reći, da su bile burne. Osim toga se zna, da se g. Borčić, Grgić, Mangjer sastanku nisu na nijedan način odzvali, a šestorica se izprizala, pa to sve uzeo skupa ne znači baš – kako „Narodni List“ kaže – da su učestnici sastanka rastase s tvrdim uvjerenjem, da Hrvatsku stranku čekaju još važne zadaće, koje je ona pozvana da rieši na čast i korist svoga naroda.

Sastanak zastupnika u Beču. Narodni zastupnik i predsjednik saborskog g. Dr. Ivčević razglasio je svim narodnim zastupnicima iz Dalmacije i hrvatskim zastupnicima iz Istre ovaj poziv:

Veleučeni gospodinje! Na 17. o. m. otvara se carevinsko vječe. Nužno je, da se zastupnici iz Istre, još prije otvora, dogovore medju sobom i ostalim jugoslovenskim zastupnicima, gledaju u utrojenje parlamentare sveze, koja bi uspiješno mogla zastupati narodne interese, a pri otvoru parlamenta moralna bi bila gotova činjenica.

Za to vam, kao zastupnik najstariji po godinam, upravljam molbu, da izvolite doći na sastanak zastupnika iz Dalmacije i hrvatskih zastupnika iz Istre, koji će se u prespopemu svrhu obdržati u odsjeku IV. bečke zastupničke kuće dne 15. o. m., u 10. u jutru.

Izvolite primiti izraz moguće odličnoga štovanja.

Zadar, 8. lipnja 1907. Dr. Ivčević.

„Prava Crvena Hrvatska“ htjela bi nam odgovarat, ali ne može. Zaluđu, ni ona, ni Perić, ni Kršnjavi, ni Frank ne mogu nam davati lekcije, a ni svjedočbe o pravaštvo.

Izborni fond u Dalmaciji mora da je veoma velik, jer Dr. Josip Frank jadičuje, da je imao silnih izdataku, samo se nezna, jeli to silno pet, deset, dvadeset, sto tisuća i u koji fond su te tisuće isle. Ovom prigodom mogli bi zapatiti, a što je od novaca nadjenit iz Beča po gosp. Periću?

Veslački odjel Hrvatskog Sokola u Zadru, pripremajući lutriju u korist svoga fonda, razglasio je blokove raznim rodoljubima u Banovini. Jedan od tih blokova, valjda pogriješno bio je poslat i Dru Josiju Franku. Na to je od D. Franaka stigao slijedeći odgovor:

„Slav, Veslačkom odjelu „Hrv. Sokola“ u Zadru.

Prikeče častim se Vama pripošlano mi srećku povratiti, pošto nisam u stanju uslijediti silnih izdataka za „dalmatinski izborni fond“ iste zadatki, a ne mogu se razapčavanjem baviti.

Zagreb, 6. VI. 1907. Sa poštovanjem
Dr. Josip Frank.

„Novi List“ ovih dana imao je dug članak o izborima u Šibeniku. Članak je tako užvišen i

nepristran, da ne zaslizuće odgovora. Bića bi greška trošiti crnilo.

Katoličko dјastvo drži na 4., 5. i 6. kolovoza o. g. u Zagrebu prvi sastanak hrvatskog i slovenskog katoličkog dјastva, kojemu je svrha, kako se u pozivu naglasiva, učvršćenje i proširenje organizacije katoličke mladeži, pogovor o prošlosti i budućem njihovom radu na korist doma i vjere, te napokon uče zbljenje s braćom slovenskim djacima na solidnom temelju, na temelju zajedničkog rada. Eventualne prijave i upite prima hrvat, katol. društvo „Domogođi“. Zagreb. Streljačka ulica 1.

Hrvatsko Starinarsko društvo u Kninu. Prima: Pozivaju se P. N. članovi Hrvatskoga Starinarskoga društva na glavnu skupštinku, koja će se obdržati dne 3. srpnja o. g. u 3 sata po pod. I prostorijam „Prvoga muzeja hrvatskih spomenika“ u Kninu sa sljedećim dnevnim redom: 1. Izvještaji upravnoga i znanstvenoga odbora uz pretresanje računa; 2. Izbor upraviteljstva, znanstvenog odbora; 3. Pretresanje i odobrenje programnog rada; 4. slučajni predlozi.

Novi načelnik Splita. Na 11. t. m. sastalo se občinsko vjeće u Splitu, te je na dnevnom redu bio i izbor novog načelnika. Biran je Dr. Vicko Mihaljević, odvjetnik u Splitu.

Veliki koncert Marka Vuškovića, prvi put u župi. Početak u 8/1 sati. Program je biran, sastavljen ne samo od najlepših, nego i od najtežih komada. Ciene su naumice odmjerene dosta nižko, da občinstvo uzmognu u što većem broju naučiti se krasnog, snažnog glasa i priznate umjetnosti našeg odličnog zemljaka, koji je svukod svojim zornim pjevanjem odnio međgodi, pa i na prvim svjetskim pozornicama. Sutrašnji je dakle koncert za Šibenik pravi dogodaj, riedak užitak i riedak čast, pa nema sumnje, da će gradjanstvo celo veselo i brojno pobrati u kazalište.

Francuski glas o hrvatsko-majarskom sporu. „L'Information“, veliki ugledni pariziški list, koji u kolosalnom izdanju izlazi dva puta na dan, donosi u br. 127 od 1. o. m. (edition du soir) zanimiv i točan članak o hrvatsko-ugarskom sporu. Francuski list postavlja se na *zakonito* stanovište Hrvata i osudiše neobuzdani majarski šovinizam, koji hoće da poklopiti Hrvate i nemajgarske narodnosti u Ugarskoj.

Za „Ubožki dom“ u Šibeniku doprinješe nadalje u milidarima slijedeća gospoda:

Marko Belamaric p. Tome K. 50. — Stanko Margetić K. 10. — Druživo „Sufid“ u Crnici K. 500. — Luka Triva K. 10. — Gazzari d. Julije K. 200. — Škarpa Don Vicko K. 50. — Prečkan Don Vicko Karadjole K. 500. — Meichsner pl. Vjejkas K. 50. — Weissberger Edmund K. 10. — Zelimir Dračar K. 5. — Matačić Andrija K. 10. — Versina Tereza K. 10. — Novak Ivanica K. 10. — Bouček Ivana K. 5. — Vighni Ivan K. 2. — Ante Bogić K. 10. — Baćinić Božo K. 8. — Matačić Mate K. 50. — Matačić Cvita K. 20. — Rora Paško K. 20. — Bane Neire K. 30. — Sime Pilić K. 2. — Tvrđka Ante Šupuk i sin K. 200. — Antunović Marko i Jelka K. 10. — Don Ivan Bajić K. 25. — Antun Culinčić K. 2.

U narednom broju donjet ćećemo imena mješovitih doprinostitelja za mjestni „Ubožki Dom“.

Pravaštvo u šibenskom izbornom sredu.

(Rečeta Pavlo Roca.)

Jedan moj iskreni priatelj i politički istočnij opazio mi: da sva moja rešetanja ne pravljaju nas pravaš – a niti i njega – koji glasovasmo za Dulibića, jer da je bilo pitanje načelne borbe, a tu da je naše vodstvo imalo pravo i da smo se morali držati disciplinirane stranke, istina, bila je borba načelna, ali kao stranacka, i tu moj prijatelj ima pravo. Nu uzmimo ju i narodnu borbom, ko što se je tekom izbornog komesanja i razvila, tad o disciplini ne smije biti govor. To je vodilo i pravaše u sinjskom, pa i one u splitskom izbornom sredu, „Hrvatska Kruna“ donaša da je 80 po sto pravaških glasova dobio Ivančević, dok o izpadku Bulića pravaški glasovi odlučili. Prvi kaže da je rezolucionas, dok drugi ne pripara nikavoj obstojecoj političkoj stranci. I tamošnjim pravašima je preporučeno da se ne uključuju u sastanak s predstojecima.

„Hrvatska Kruna“ tvrdi, „bez pravaških glasova ne bi Dr. Dulibić bio došao“ niti u uži izbor. A da je pak pri užim izborima slijelo uspio opet hvala disciplinarnim pravašima g. Stojića. Jer tekao kada je stranka prava uplivala na birače g. Stojića, tekao je onda Dr. Ilijadica odrekao se svake nade u uspjehu, pa dalje: da je bilo sloge, pravaš bi bio okupio relativno najveći broj birača i bio bi sigurno izabran. Ali, g. H. K. ne iznaja ime tog sretnog pravaškog kandidata, koji

bi bio osujetio Dulibiću doći u uži izbor, jer bi bio okupio relativno najveći broj birača i bio bi sigurno izabran. Veleć, Prodan? Prodan – ne, jer bi mu Stojić predbao: da je zlo učinio što se pustio u Šibenskom sredu kandidovati, pošto da za nj ne ima izgleda u uži izbor. Onda Stojić? On bi bio sigurno izabran! Nu mi dalmatinski organizovani pravaši okružja Šibenskog razlikujemo se od onih u Banovini i u tom, što ne bismo nikad u svoje redove primili jednog Isu Kršnjavija-a i pogotovo dali mu vodstvo. Pa tako smatramo i svojom pravaškom dužnošću nevezovati u pravaštvo Stojića. Njegovo „pravaštvo“ naš je sumljivo; a sumljivo je, jer bez „novicijata“ prohptjelo mu se odmah uči u vodstvo. Lako je napisati „pravaš bi bio okupio relativno najveći broj glasova“, ali je nučno dokazati. Mislim, da se ni sam veleć, Prodan ne može ponositi: da su za nj u prvom glasovanju samo pravaši glasovali. Težko to idje pri običem i tajnom glasovanju. I po tom postaje upravna načina načina: Tekar kad je stranka prava uplivala na birače g. Stojića, tekar je onda Dr. Ilijadica odrekao se svake nade u uspjehu.

Ne ču reći da vodstvo stranke prava ne će biti uplivalo na pojedine birače svoje pristaše, ali u većini Stojićevih birača nije, a niti je i moglo. Vodstvo stranke prava ima znati, da su ta „većina“ bili „pravaši“ Stojićeva kova, na koje je samo Stojić mogao uplivati. U Stojić je na nje uplivao tako: da su drugi dan nakon glasovanja u četvrtak 16. pr. svibnja poglaviti njegovi izbori u kortezi bil klijadičini toli Stojićevi kortezi ili ne moje sve do 21. pr. svibnja i tad me pustio na volju glasovati za koga hoće i to kvala vodstvu Murter Betinjanu. Pa i tad se naš Stojićevi birači kortezi koji se ponudile lidići. Nu ovaj ih sa prezirom odbio. I evala mu! A odbio ih, jer mu se Stojić razkrinkao, da i s njim ne leadno postupao, kada je i sa vodstvom stranke prava.

Da je Stojić ne leadno postupao sa lidićima, dokaz: da na-nagovor Stojića „kremenjac“ zapostavili agitaciju u Danilu, Dubravici i Slivenu, smatrujući ju Stojićevom podvornicom; što u Zlarinjskoj občini koli lidićini tol Stojićevi kortezi ili ne imali zajedničku blagaju, a ono između nekoliko i novcem podpmogali svoje birače. Da je pak i neleadno postupao sa vodstvom stranke prava, budi dokazom „kada Marka izjede sramota“ – kako ono narodna pjesma o Kraljeviću pjeva – Stojić dao nakon svog poraza raznjava: da je bilo sloge i discipline „pravaški“ kandidat (Marko Stojić) bio bi sigurno izabran. A za što da ne radi ga pravaš? za Prodana već se za Marka Stojića? Ali veleć, Prodan je tudinac, devorac, fureš; dolje sa „tureštarjom“, dnevni je podvik Stojića, Čovjek kratkog vidika umišljao se doći u uži izbor ili sa Dulibićem ili sa lidićicom. Dodje li sa Dulibićem poduprijet će ga „kremenjac“, dodje li sa lidićicom za nj će svi koji glasovali za Dulibića. Izigravao i lievo i desno po ostao – izgran.

Pri ovakvim činjenicama lahko mogušno shvaćaćemo „pravašu“ Marka Stojića, da ga se i kroz pravaško glasilo „Hrvatski Krunu“ zagovaralo pravaškim kandidatom u ovom izbornom sredu; pri gotovoj činjenici, da je Perić bio primijenj u stranku kaj pravaški kandidat i zastupnik, onaj Perić, proti kom se pravaška skupština u Dubrovniku prošle godine jednodušno i jednoglasno izjavila osudjujući njegov politički rad kao nepravaskan, pri bijelodanju njegovoj politički radu kao nepravaskan, pri bijelodanju njegovoj činjenici da na jednom iznikoš kejekakovi austrijski „baruni i barunići“ i da barun Novaković, koji se istiđu, brzo javno čestitati vlasti. Prodani i pomješati ga sa jednim Perićem i te njihove barunske „čestitke“ glasivo objelodanju bez opažaka: Čovjek ne ostaje nehog, dok je još na vremenu, skupštini tunju na motovilo, izstupiti, iz stranke organizovanih pravaša i nastojati osnovati posebni neodvisni klub pravaš Šibenskog izborništva.

Naša brjojave.

Beč, 12. Slaveni zahtijevaju da predsjednik parlamenta bude Slaven a ne Niemac.

Budimpešta, 12. Kralj je ostao veoma nezadovoljan sa jubilarnim svečanostima, te je neočekivano naglo oputovao, što je na Magyar deprimirajuće djelovalo.

Budimpešta, 12. U nadgodbenim pregovorima izbijavaju sve to veće opreke između Austrije i Ugarske tako da će bit opet prekinuti.

Beograd, 12. Ministarski kabinet Pašić opet je složen sa svim ministrima od prije osim Protića.

Pariz, 12. Demonstracije poljodjelaca zauzimaju sve to veće i prijeće dimensije.

Pariz, 12. Komora je prihvati trgovacu ki ugovor sa Srbijom.

Trst, 12. Hrvatski zastupnici Istre odlučili su proti intrigama Sušteršića utemeljili po-

sebni jugoslavenski klub u bečkom parlamentu. Dio Slovenaca s njima je podpuno sporazuman.

Zahvala.

Preko mog trogođišnjeg boravka u Šibeniku kao činovnik kod tvrtke O. Steinbeisa bio sam uvek od gradjanstva u obče susretan sa najvećom ljubaznošću i pravim gostoprimstvom, pa se čuti dužinim, da pri mom polazku iz Šibenika na Rieku izrazim Šibenskom gradjanstvu moju topnu hvalu i blagodarnost, a na osobit pak način veleć, gg. Dr. Filipu Smolčiću i Dr. Gustavu Braunu, koji su me u raznim prilikama uprav obvezali svojom blagoklonosu i predušljivošću.

Sve one moje, dobre znanice i prijatelje, koje na mom polazku nisam mogao da vidim i posjetim i da im na razstanku stisnem desnicu, ovim najsrdačnije pozdravljam.

Šibenik, 11. lipnja 1907.

Ivan Derosa.

PORUKE

Gosp. X. Sinj, Igrane. Vaš dopis iziši u narednom broju.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavač i odgovorni urednik Josip Drezga.

Unajmljuju se

dve liepe, prostrane sobe jednom od najlepših položaja u gradu. Tko želi, nek se obrati našem Uredništvu.

IVAN RUDE

Šibenik - Glavna ulica

preporuča P. n. občinstvu svoj veliki izbor ilustriranih razglednica i svoju bogatu obskrbljenu papirnicu sa svim pišarickim predmetima.

Prodavaju se školske knjige raznovrsni koledari.

Veliko skladiste igračaka, galanterijske sitinarije, predmeta iz terakote. Najljepši izbor parfumerija itd. Cene, umjerene.

Naručbe se opremanju sponzorima i slijednje sprijenosu.

Najbolji i najljepši šivači strojevi „SINGER“ najnovijih sistema. Dobivaju se samo u skladistu šivačih strojeva „SINGER“ Ivan Grimani Šibenik.

ITALIANI

USTA i ZUBI

MONDALE

EAU DOMINIQUE

MONDIALE MANUFACTUR

Glavno skladiste za Deumaciju u Šibeniku

od: VINKA VUČIĆA

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, financira trgovacke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije, izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -
- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

prijevremeni zamjenski novac
kupuje i prodaje državne papire,
razarternice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na
obročno odplaćivanje. Osiguranje
proti gubitku kod ždribebanja. Re-
vizija srećaka i vrednostnih pa-
pира бесплатно. Unovčenje kupona
bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge,
zlatne i srebrne predmete, draga
kamenje itd. uz najkulantnije
uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove;
sa odkazom od 5 dana uz 2 1/4%
" " 15 " " 3 1/4%
" " 30 " " 4 1/4%

Uložke u zlatnim Napoleonom ili u engl. funtim.
(Sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2%
" " 30 " " 2 1/2%
" " 3 " " 3 1/2%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi
kamatnik ulazi u kriješto 15.og Novembra i 10.og
Decembra o.g.; izdaje blagajnike doznačnice
na donosicu sa Škadenicom od 1 mjeseca uz
kamatnjak od 1 1/2%.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana
uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja
inkasso mještajnih računa, mjenica, glase-
čih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glav-
ne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih
korenata bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štendnu uz dobit
od 3 1/2%.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama.

inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mje-
sta inozemstva, odrezački i izžrebanih vrednost-
nih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenintima doznačnice na
Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carsbad,
Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku,
Friedek, Gablonz, Gorica, Graz, Innsbruck, Kla-
genfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag,
Prossnitz, Dubrovnik, Solinograd (Salzburg),
Split, Pepitz, Troppan, Warnsdorf, Bučko-Novomje-
sto i druge gradove Monarhije bez ikakvog
troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom
tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monar-
hije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u
Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz
umjereni kamatnjak.

Daje predajne na vrednostne papire robu,
warrants i tovarne dokumente u uvjete, koje će
se ustanoviti.

Daje jamčevina za carine skladista Kontira-
(Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garan-
ciju proti kojoj mu druga pogibelji provale i va-
tre i kojoj je posvećen osobni nadzor sa strane
bankovnih organa, primaju se u pohranu vred-
nostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povol-
jne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja-
nje istih.

Osiguraje vrednote proti gubitev ždribebanja.

Banka Commerciale Triestina.

SINGER

ŠIVAĆI STROJEVI

za sve moguće svrhe,

ne samo za industrialnu uporabu, već i za svaku šivo u
kućnoj ekonomiji, mogu se dobivati jedino kod nas.

Treba paziti da
se strojevi doba-
ve samo iz naših
dučana.

Svi se naši
ducani razpozna-
vaju po ovome
znaku.

SINGER I DR. ANON. DRUŽSTVO U ŠIVAĆIM STROJEVIMA.

Sklađistar i predstavnik u Šibeniku KARLO BAMBERGER, Glavna ulica,

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Castim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratov-
štinama, da sam otvoren u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU. ....

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim
veličinama svieće od pravog pčelinjeg voska, kao i finog crvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. misterija oprema se najsporejnije, te se
obevezujem obaviti njihove naloga u što kraćem roku, obvezom najpmornije izrade
i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem
VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

POZOR! ČITAJTE!

PIQUE

Pique

PIQUE

je najbolji cigaretni papir, podpuno izgori, ne sadrže sastavina
škodljivih zdravlju, daje duhanu preugodan miris, najveći uspjeh po-
slijednih godina, mora biti predpostavljen od svih koji nisu u svoje
zdravje, zavoljen od svih pravil duhandžija i svak ga mora kušati.
Kufija od 100 svećića K. 5. Izključivi sklađistar za političke kotare
Šibenik, Knin i Benkovac. Gosp. ANTUN BOGIĆ u Šibeniku.

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio,
Br. 5.

Vlastiti zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove:
eksomptuje mjenice, daje predujmove na vred-
nostne papire, kao i na robu ležeću u javnim
sklađistima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake
vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te
banknote i unovčuje kupovne i izdribane pa-
pire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozname na sva glavnja tržista
monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz
izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedionice knjižice u te-
kući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i
najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih
hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Svaki trgovac,
koji ne oglašuje
svoju robu, u-
stupa mjesto
svojim takmaci-
ma, koji oglasuju.

NE ČITATI

samo vec kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od lilijanova mleka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždani i Tetschen
na/L. od prije počet pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

da se lice oslobodi od lilijanova mleka
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Preplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA Vučića
ŠIBENIK.

Preporučuje se
najprije P. N. Občin-
stvu za izradbu svakog
vrstnog radnja, kao
raznih djela i brošura,
posjetnika, kuveta, i
listovnih i trgovackih

HRVATSKA TISKARA
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

NOVO
ustanovljena

papira, zaručenih i
vjencanih osjiva, i
osminkica i sve druge
u tu struku zasjecajuće
radnje.
Jamči za tenu i
modernej izradbi uz
posve umjerene cene.